COBAI PENTRU CREATIVITATE

ELZA CENUŞĂ

Ca da obicei, Rev alergă să-şi schimbe scaunul cu spătar drept şi fără mînere, imediat ce intră în laborator. Preferă un „sempliant" pe care îl găsi după ce cotrobăi un timp prin camera cu echipamente de rezervă. Astăzi avusese noroc, dar aşa cum se întîmplase şi în alte dăţi, ar fi fost capabil să-şi plaseze trupul deşirat şi osos în oricare altă bizarerie creată parcă special pentru tortura corpului în poziţie şezînd, chiar şi într-un „gros circular" sau într-o „mare turnantă", evitate de majoritatea lucrătorilor. Ar fi acceptat orice, numai să nu fie nevoit să suporte aşa-zisul său scaun, de fapt un suport conceput astfel încît să se poată integra aparaturii ce umplea pînă la refuz laboratorul de studiere a creşterii creativităţii culturale.

Acţionă clapete de recunoaştere palmară, formă indicativul proiectului în curs de cercetare şi începu să numere în gînd secundele necesare apariţiei imaginilor cu diagrame pe cele trei ecrane din faţa sa. Ecranul cu numărul 1 se lumină primul şi înfăţişă mai întîi schema, apoi chiar încăperea în care vieţuia cobaiul „Creativ 7". Ecranul numărul 2 prezenta operaţiile deja efectuate, rezultatele lor, precum şi programul zilei. Ecranul numărul 3 înfăţişă datele personale ale cobaiului.

Fără să le acorde prea multă importantă, Rev declanşă semnalul sonor-vizual-olfactiv de începere a programului pentru cobai. E adevărat că exista indicaţia generală ca în cazul colaborării cu cobai-femeie, intrarea în program să fie precedată de o atenţionare de aceeaşi factură. Rev însă nu avea de ce s-o respecte întrucît pînă atunci, lucrase numai cu cobai-bărbăţi.

Aceasta îi fusese opţiunea, iar „ei" i-o respectaseră. Iată de ce rămase de-a dreptul stupefiat constatînd că deranjase toaleta de dimineaţă a unui exemplar feminin care, îndată ce se simţi observat

şi iritat probabil de nerespectarea regulamentului, căzu pradă celor mai acute stări de disperare şi teamă.

Fascinat de expresiile pe care le luă rînd pe rînd figura acestuia, Rev nu băgă de seamă apropierea perfidă a braţului „analizor central". Tresări cu putere abia atunci cînd simţi durerea provocată de cele trei împunsături aplicate concomitent. Şi acest lucru era surprinzător pentru că, pînă acum, îşi efectuase singur întregul set de analize zilnice, segmentîndu-l după voie. Probabil că survenise o nouă dispoziţie care trecea această operaţie în sarcina maşinilor. Dar s-ar fi cuvenit să fie avertizat!

Se concentră din nou asupra cobaiului, care între timp se mai liniştise. Nota în foaia de observaţie faptul că, de data asta, intervenţia chirurgicală efectuată în vederea optimizării activităţii blocului funcţional al creativităţii nu fusese urmată de maladii evidente ale sistemului nervos. Introduse apoi obişnuitul produs radioformaceutic necesar obţinerii scintigrafiei cerebrale într-o capsulă pe care o lăsă să alunece printr-unul din multiplele canale de transmisie ascunse în paravanul ce despărţea laboratorul de camera cobaiului. Capsula ajunse fără nici un inconvenient direct în recipientul aflat pe masa acestuia. Cobaiul aşteptă cîteva clipe ca să se topească, apoi o consumă imediat. Nu făcu nici o mişcare de împotrivire nici atunci, nici mai tîrziu cînd unul din tentaculele telescopului nuclear i se lăsă încet pe cap, acoperidu-i întreaga calotă. Rev suprapuse imaginea rezultată cu unul din cele mai vechi modele tetraedrice de structură a intelectului uman. După ce studie rezultatele expuse pe ecranul numărul 3, se decise să testeze capacitatea de declanşare a creativităţii prin factorul „autoevaluare".

Spre surprinderea sa, „Creativ 7" reacţionă rapid, fără să mai aştepte alte explicaţii. El imprimă pe videotaster următorul text: „Şi eu le ceream ca, în cazul în care voi fi făcută prizonieră, să mor numaidecît, fără lungul chin al detenţiunii. Ele mi-au răspuns să primesc totul cu supunere, că aşa trebuia să fie, dar nu mi-au spus

ora; dacă aş fi ştiut-o, nu m-aş fi dus. De mai multe ori le-am cerut să aflu ora, şi ele nu mi-au spus-o".

Hotărît lucru, ziua aceasta îl oferea surprize dintre cele mai ciudate. Îi ceru cobaiului să repete textul pentru a-l putea identifica. „Creativ 7" zîmbi şi ecrană răspunsul pe videotasterul sau; „Citat din declaraţiile Ioanei d'Arc la procesul de condamnare pentru erezie. Ioana d'Arc, fată de 19 ani, conducător de oşti. Franţa, secolul al XV-lea, condamnată la ardere pe rug". Apoi începu să guste pe îndelete din fructele proaspete care se găseau peste tot în cameră, cu aerul unuia ce beneficiază de un premiu binemeritat. Fie sugestionat de neaşteptatul răspuns al cobaiului, fie din cauza alimentelor consumate cu o zi înainte, Rev îşi simţi gîtul ars de sete. Privi în jos, spre mîna stîngă, aşteptînd ca acelaşi braţ al atotputernicului „analizor central" să-i aducă paharul cu lichid. Cum acest lucru nu se întîmplă, se întoarse să vadă dacă nu cumva se defectase din nou resortul ce determină deplasarea suportului. Toate erau la locul lor, cu excepţia senzorilor care trebuiau să supravegheze satisfacerea nevoilor lui de foame şi sete şi care fuseseră înlocuiţi cu simple cabluri de traiectorie. Pentru efectuarea a cine ştie ce programe experimentale, „ei" erau în stare să-l lase să sufere pe tot parcursul celor 14 ore de muncă. Se mai întîmplase şi altă dată. Decise totuşi că nu era cazul să se alarmeze prea tare. În definitiv, s-ar fi putut întîmplă foarte multe lucruri care să determine dispariţia senzorilor.

Rev privi din nou spre ecranul numărul 1. „Creativ 7" nu-şi terminase încă prînzul de fructe. Înciudat, cercetătorul activă instalaţia de biostimulare, întroducînd şi ideea reclamei care trebuia realizată. Cuprinsă de un tremur puternic, puţin aplecată peste videotaster, ca pentru a urmări imaginea pe care o dicta cu degetele, ţintindu-şi privirea undeva, deasupra, spre ochii lui Rev, femeia-cobai propuse următoarea soluţie: o tînără fată stă cu picioarele goale pe un postament elipsoidal, transparent, încins pînă la incandescenţă de o flacără rece, albastră, şi ţine în mîini un fel de

cupă plină cu un lichid de asemenea de culoare albastră. Uşor îngrozit, Rev nu putu să nu remarce consecvenţa şi logica gîndirii celei a cărei cugetare o exploata. Ca semn de apreciere, îi umplu odaia cu un miros proaspăt şi destul de rar simţit. Găsise demult, într-un transport sosit dintr-o îndepărtată zonă planetară, o sferă de metal argintat, de mărimea unui pumn, pe care cineva scrisese, destul de neglijent: „esenţă de brad". Constatase şi altă dată că era suficient să pună o picătură în vaporizatorul automat, instalat şi el în peretele despărţitor, pentru ca odaia cobaiului, a sa şi tot restul coridorului să se umple de parfumul acesta necunoscut.

Femeia primi recompensa cu un zîmbet frumos, care îi lumină faţa, se ridică în picioare şi se înclină uşor, mulţumindu-i. Rev se trezi brusc din contemplarea el. În mod evident, greşise trăind aceste clipe. Greşise şi totuşi nu-l atenţionase nimeni. Poate că cel care îi urmărea excitabilitatea nervoasă dormea sau poate, cine ştie, se schimbaseră dispoziţiile. Căută înfrigurat să recîştige timpul pierdut, făcu rapid toate calculele necesare transmiterii reclamei către dispecerul central, cerîndu-i totodată să-i comunice rezultatul introducerii ei în circuitul comercial. Aceasta îi sosi neaşteptat de repede. La un sfert de oră de la proiectarea reclamei în magazinele de specialitate, vînzarea produsului se dublase. Cu privirile ţintă la femeia ale cărei picioare sfîrîiau pe platoul încins, vizitatorii cumpărau halucinaţi licoarea albastră.

Mulţumit, cercetătorul emise semnalul sonor de pauză pe care întotdeauna cobaii îl întîmpinau cu o expresie de satisfacţie evidentă. Femeia însă nu reacţionă deloc. Privea indiferentă, atît de indiferentă… De abia acum. Rev îşi dădu seama că nu-i ceruse nimic, nici filme, nici muzică. Or, e cunoscut faptul că orice cobai apelează destul de des la aceste vechi mijloace de creştere a creativităţii. Ei, în primul rînd, sînt preocupaţi de menţinerea propriei productivităţii pentru că în caz de eficienţă scăzută îi ameninţa reprofilarea. Pentru care se recurge, în general, la o nouă intervenţie chirurgicală.

Rev îşi dădu din nou seama că nu e bine să se gîndească la toate astea. Ştia de asemenea că nu e bine ce se întîmplă cu el, dar pur şi simplu nu mai avea puterea să se apere. Poate era de vină şi foamea care îl chinuia. De sete scăpase. Comandat de nu se ştie unde, braţul „analizor central" îi adusese, într-un sfîrşit, un pahar mare, cu lichid albastru… Da, se uita din ce în ce mai des la „Creativ 7" ca la o femeie adevărată. Acesta era adevărul. Şi tot atît de adevărat era că făcuse acest lucru din primul moment, cînd, începînd programul de cercetare, o surprinsese în baie.

Acţionă din nou semnalul sonor. Femeia nu reacţionă nici de data asta. În schimb, îşi plimbă mîna pe clapele videotasterului pentru a-i solicita un răgaz de odihnă. Rev răspunse afirmativ, stingînd pata luminoasă „de prezenţă", de pe paravanul despărţitor. Femeia părea în continuare că nu observă nimic. Stătea mai departe în fotoliul alb, cu mîinile pe genunchi, cu capul înclinat într-o parte.

Rev stinse ecranul numărul 1. Închise ochii să-şi alunge din creier sfîrşeala îngrozitoare care începuse să-l bîntuie. Nimeni nu ştia precis ce se întîmplă cu cercetători care deveneau prea emotivi. Se pare că erau mutaţi în altă parte. Oare puseseră ochii pe el? Oare fusese observat la rîndul lui? Îi schimbaseră cobaiul, îi luaseră dreptul de a-şi face analizele, îi suspendaseră raţia de hrană şi, parţial, pe cea de lichid… Cum stătea aşa, cu privirea pironită pe dreptunghiul lipsit de imagine, putut să observe cum paravanul masiv care îl separa de odaia cobaiului, glisează încet, descoperindu-i în mărime naturală ceea ce urmărise toată ziua, micşorat la scara ecranului. Înţelegînd ce se întîmplă, se repezi încercînd să deschidă uşa laboratorului. Cum aceasta părea închisă pentru totdeauna, începu să strige şi să bată cu pumnii în ea. Deşi era inutil… Putea să reziste la foame, la sete, dar nu putea rezista somnului pentru care probabil îi şi strecuraseră ceva în lichidul pe care îl băuse. În momentul în care o să adoarmă, „ei" vor intra şi îl vor duce în camera cealaltă. Camera cu raţii alimentare, duş

programat, videotaster, fotoliu alb pentru biostimulare…

Camera cobailor pentru creativitate în care aştepta deja „Creativ 7”, un exemplar feminin orb şi surd.